

Konzentrationslager Dachau 3 K

Folgende Anordnungen sind beim Schriftverkehr mit Gefangenen zu beachten:

1.) Jeder Schutzhaftgefangene darf im Monat zwei Briefe oder zwei Karten von seinen Angehörigen empfangen und an sie absenden. Die Briefe an die Gefangenen müssen gut lesbar mit Tinte geschrieben sein und dürfen nur 15 Zeilen auf einer Seite enthalten. Gestattet ist nur ein Briefbogen normaler Größe. Briefumschläge müssen ungefütert sein. In einem Briefe dürfen nur 5 Briefmarken à 12 Pfg. beigelegt werden. Alles andere ist verboten und unterliegt der Beschlagnahme. Postkarten haben 10 Zeilen. Lichtbilder dürfen als Postkarten nicht verwendet werden.

2.) Geldsendungen sind gestattet.

3.) Zeitungen sind gestattet, dürfen aber nur durch die Poststelle des K. L. Dachau bestellt werden.

4.) Pakete dürfen nicht geschickt werden, da die Gefangenen im Lager alles kaufen können.

5.) Entlassungsgesuche aus der Schutzhaft an die Lagerleitung sind zwecklos.

6.) Sprecherlaubnis und Besuche von Gefangenen im Konz.-Lager sind grundsätzlich nicht gestattet.

Alle Post, die diesen Anforderungen nicht entspricht, wird vernichtet.

Der Lagerkommandant.

Uit de kampverordening van Dachau vernemen we o.a. dat aangetekende en expresse-zendingen verboden waren en er speciale richtlijnen golden voor geldzendingen, pakketten en kranten.

Verzoeken tot vrijlating van de gevangenen waren nutteloos en het spreken of bezoeken van gevangenen in het *Konzentrationslager* zelf waren niet toegelaten.

Alle post die niet aan deze richtlijnen voldeed, zou worden vernietigd.

Briefwisseling was niet toegestaan voor Joden, Russische krijgsgevangenen, *Nacht und Nebel*-gedetineerden en Italiaanse gevangenen.

Voor deze bepaling gelden echter enkele uitzonderingen, in het bijzonder met betrekking tot de Italianen na de capitulatie van Italië.

De **verplichte** vermeldingen op de briefwisseling waren:

- Identificatie van de gevangene;
- Naam en voornaam;
- Identificatienummer;
- Blok nummer;
- Soms geboortedatum;
- Naam concentratiekamp.

Verder zien we op voorgedrukte documenten regelmatig de volgende vermeldingen:

- Een uittreksel uit het kampreglement;
- Een zone voor de frankering;
- Een zone voor naam en adres van de bestemming.

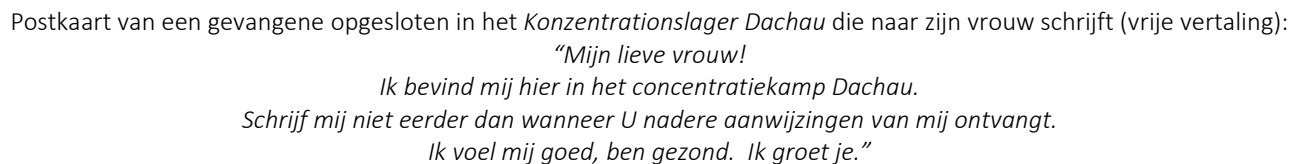

Hierna geeft Luc Tempels een aantal voorbeelden van soorten van documenten die aangewend werden in het postverkeer in de concentratiekampen.

Een vouwbrief werd twee maal of meer geplooid en kon zonder omslag worden verzonden.
Hier een vouwbrief van het Konzentrationslager Auschwitz.

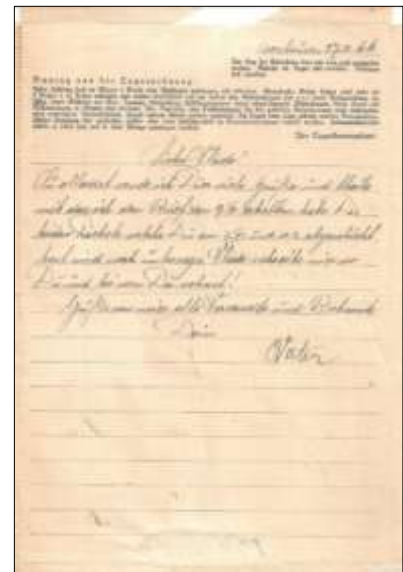
De gevangenen konden in principe hun eerste brief of postkaart vanuit het *Konzentrationslager* schrijven, na beëindiging van de quarantaine die 4 weken duurde. Dikwijls was dit eerste schrijven een informatiekaart naar de familie om zijn adres mee te delen.

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525

Brood en fruit mochten tijdens het warme jaargetijde niet in de pakketten verzonden worden.
Er moesten voor pakketten altijd goede verpakkingen gebruikt worden.
Verder waren verboden: alle aangetekende zendingen, zendingen met waardepapieren en expresse-zendingen.
Alleen normale brieven en pakketten werden aanvaard.
Al het andere zou door de censuurdienst van het kamp teruggezonden worden.

De spreker toont ons nog enkele voorbeelden van brieven die aan de censuur onderhevig waren en hoe briefwisseling van gevangenen die de Duitse taal niet machtig waren opgesteld werden door medegevangenen...

Drie briefkaarten van de gevangene Josef Fuksa, die tussen mei 1942 en februari 1944 geschreven en verzonden werden naar zijn zoon.

Het is opvallend en zeer duidelijk dat de drie brieven door drie verschillende personen geschreven werden. Dit wijst erop dat deze gevangene de Duitse taal niet machtig was en dus telkens een medegevangene moest zoeken om een brief voor hem te schrijven. De vader heeft wel in zijn eigen handschrift elke brief ondertekend met "Vater".

Geldzendingen

In het tweede deel zien we een aantal documenten met betrekking tot geldzendingen.

KL Buchenwald

KL Flossenbürg

Pakketten en kranten...

In het laatste deel van de voordracht wordt het versturen van pakketten en kranten toegelicht. Deze documenten zijn zeldzaam omdat ze meestal na ontvangst werden vernietigd; alleen teruggestuurde pakketten bieden vaak nog documenten.

Uit gekende reglementering vernemen we dat er een beperking gold in aantal en in gewicht, dat enkel verzending via de post mogelijk was, dat er in sommige kampen speciale zegels of etiketten voor de verzender konden worden bekomen, dat er een document met opsomming van de inhoud aanwezig moest zijn en dat in sommige kampen de gevangene een ontvangstmelding mocht sturen.

Ontvangstbewijs van een pakket verzonden naar het Konzentrationslager Lublin (Majdanek).
Frankering 90 Pfg - gewicht van 2,2 kg.

Sorgfältig aufbewahren! — Pełnivo uschować!

Der Absender wird gebeten, nur den umrandeten Teil auszufüllen — Odesiłałui wypłnić jeno siłnó ohranichenou část

Einführungsschein — Podaci listek

Gegenstand: Věc:	Brief: Pismo:	Nr.:	096
schmuck: Důbr:	Gewicht: Váha:	kg:	2,2
Wert: Cena:	Wert: Cena:	g:	400
oder: nebo:	oder: nebo:	g:	400
Empfänger: Adresát:	Empfänger: Adresát:	g:	400
Bestimmungsort: Místo určení:	Bestimmungsort: Místo určení:	g:	400

Postannahme - Příjímá

26.3.1943

Erklärung der Abkürzungen unten. / Zkratky jsou vysvětleny na druhé straně.

42 A (IV-1941) E. B.

(23)

Verzeichnis zum Paket an Otto Geissler, NO. 872 Block 10 - Stube B. Konzentrationslager Mauthausen / Oberdonau/

2 Brot
1 Kuchen
30 dkg Wurst
1 Päckchen Gebäck
15 dkg Speck
1 Tiegel Marmelade
10 dkg Butter
1 Tüte Zucker und Bonbons
20 Zigaretten

26.3.1943

Bij elk pakket moest een kopij gevoegd worden met de opsomming van de inhoud van het pakket.
De verzender moest het origineel bewaren.

Omdat er te weinig voedsel was in de kampen, begon het Internationaal Comité van het Rode Kruis eind 1942 te onderhandelen om voedselpakketten naar de gevangenen te sturen. Uiteindelijk werd het toegestaan dat het Rode Kruis pakketten met eten en rookwaren verstuurde, maar alleen als ze aan een specifieke persoon waren geadresseerd. Daarom moest het Rode Kruis eerst elke gevangene identificeren voordat een pakket kon worden verzonden.

Volgens het Rode Kruis werden er 105.000 gevangenen geïdentificeerd en werden er ongeveer 1,1 miljoen pakketten verzonden.

De gevangene, die een pakket ontving, moest een ontvangstbevestiging terugsturen.

Een ontvangstbevestiging verzonden vanuit het *Konzentrationslager Dachau* naar het Rode Kruis van België.

In de eerste jaren mochten alleen kranten die het naziregime steunden worden verspreid, en kon men die uitsluitend via de administratie van het kamp bestellen.

Omstreeks 1939 werden de kranten verboden en in 1942/1943 opnieuw toegelaten.

Fragment van een krantenwikkel verzonden naar een gevangene in het *Konzentrationslager Buchenwald*.

Vermoedelijk ging het om een bevoorrechte gevangene.

De naam van de gevangene was verkeerdelijk gespeld op de krantenwikkel, want de man heette echt Klementschitz.

2. Louise Nilles

De wisselkoers van 1935 - BEF versus LUF

Mevrouw Louise Nilles geeft ons een uitgebreid overzicht over de wisselkoers van de munteenheden in de landen België en het Groot-Hertogdom-Luxemburg.

Hieruit vernemen we dat sedert 15 maart 1922 België en GHD Luxemburg een economische unie (*UEBL Union économique belgo-luxembourgeoise*) vormen en de twee munteenheden BEF/LUF een pariteit 1:1 kennen.

De delegatie van beide landen bij de ondertekening van het verdrag in Brussel op 25 juli 1921.

De overeenkomst liep in 1972 af en werd in 1982 en 1992 telkens met tien jaar verlengd. In december 2002 ondertekenden de twee landen een nieuwe overeenkomst.

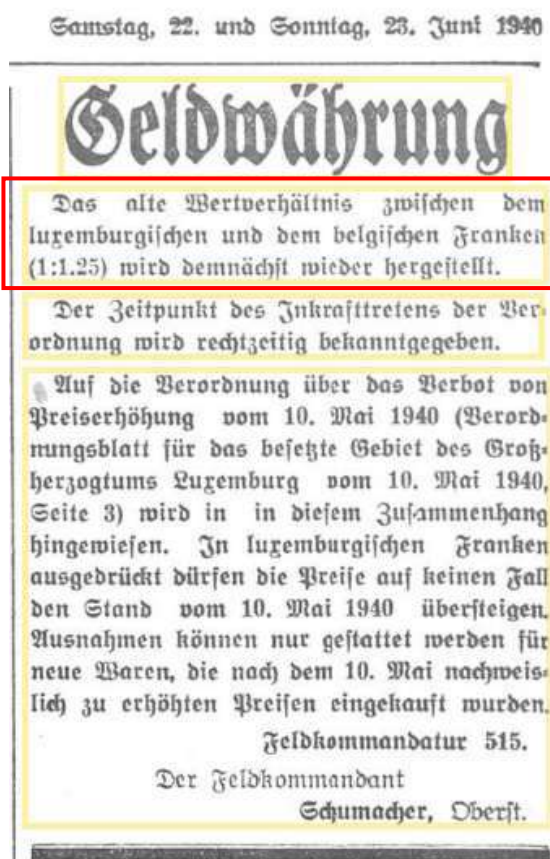
In maart 1935 verkeerde de Belgische economie echter in crisis en besloot de regering om de Belgische frank met 28% te devalueren. De Luxemburgse economie daarentegen bloeide waardoor Luxemburg afstand nam en de wisselkoers van LUF lichtjes (10%) aanpaste ten opzichte van de BEF.

Op 1 april 1935 besloot het GHD Luxemburg tot een nieuwe pariteit: 1 LUF = 1,25 BEF. Beide valuta's bleven echter een wettig betaalmiddel in het GHD Luxemburg. In de dagelijkse praktijk bleek deze ongelijkheid tussen de twee munteenheden moeilijk en was afhankelijk van de valuta die mensen in hun portemonnee hadden. Als een Luxemburger bijvoorbeeld een product van 100 LUF kocht en dit in Belgische frank betaalde, kostte het product hem 125 BEF. Als hij zijn aankoop zou betalen met bankbiljetten/valuta's in beide valuta's, zou de zaak nog ingewikkelder worden. Zo kon een brood dat vóór de geldhervorming 10 LUF kostte, gemakkelijk worden betaald met 5 LUF en 5 BEF. Na de hervorming kostte dit zelfde brood 5 LUF + 6,25 BEF = 11,25.

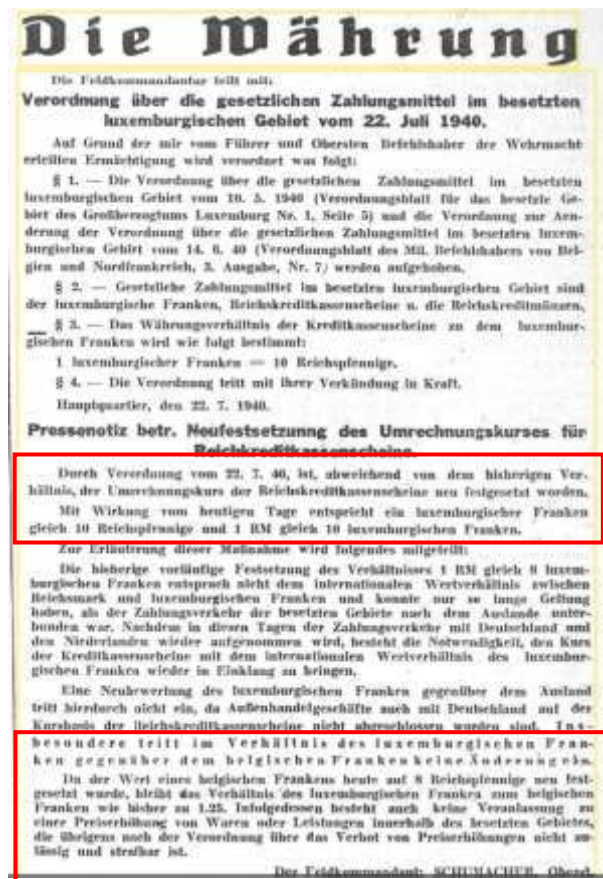
Deze wisselkoers van 1,25 was nog steeds van kracht toen de Duitsers in 1940 binnendrongen. De Duitsers waardeerden de LUF in mei aanvankelijk tegen de pariteit van 1RM op 8 en daarna op 10 LUF, nog steeds op gelijke voet met de Belgische frank/Luxemburgse frank en de Duitse Mark, met catastrofale gevolgen. De pariteit BEF/LUF van 1 op 1,25 werd verboden!

De Duitse bezetter keerde echter terug op zijn beslissing en de pariteit 1 BEF = 1 / 1 LUF = 1,25 werd op 22 juli 1940 opnieuw hersteld.

Luxemburger Wort van 22 Juni 1940.

Luxemburger Wort van 24 Juli 1940.

De twee munteenheden BEF en LUF werden op 29 januari 1941 uit circulatie genomen. De pariteit van de Belgische en Luxemburgse frank van 1 op 1,25 bleef van kracht tot 1944.

Na de Tweede Wereldoorlog werd de wisselkoers van de twee munten opnieuw vastgesteld op 1:1 en dit tot de invoering van de euro.

Aan de hand van diverse documenten toont de spreker de verrekening van de verschillende wisselkoersen.

FISCALE FILATELIE

Een Luxemburgse wissel gedateerd 13 december 1937.
Rechterbovenhoek, vignet 'te innen met Belgische franken'.
Waarde 948.38 BEF.

Onder de kleefstrook: uitgegeven in
LUF 758,70 (*1,25 = 948,38 BEF),
rode lijnstempel:
'FRANCS LUXEMBOURGEOIS'

Een Luxemburgse wissel van 10.04.1938 voor 100 LUF.
 Paarse lijnstempel 'francs luxembourgeois'.
 Lokaal geïnd - Luxemburgse belasting: 0.10 ct (stap van 0 - 100 LUF).

Een Luxemburgs ontvangstbewijs van 15.03.1938 voor 1249,40 LUF.
 De tegenwaarde in Belgische frank wordt met potlood vermeldt 1561,75.

Een Belgische wissel uitgegeven in BEF: 979,10 (cv LUF 783.28) zonder kosten
 met handgeschreven vermelding "Belgische frank".
 Links een Brusselse poststempel om buitengewoon te stempelen + het fiscale stempel.
 Waarde 0.50 BEF, tarief (24. 08.1934): 0.50 BEF per 1.000 BEF of fractie van 1.000 BEF.
 Op de verso een Luxemburgs belastingmerk 'Handelspapier op 80 ct voor een waarde van 700 tot 800 LUF'.

BRIEFPOST VIA BELGIË

Luchtpostbrief op 21 oktober 1936 uit Luxemburg via België verzonden naar Stanleyville in Belgisch Congo.

Het tarief Luxemburg-Belgisch Congo bedroeg 1.50 LUF + aantekenrecht van 1.75 LUF geeft een totaal van 3.25 LUF. Verhoogd met de Belgische luchtvaart van 3,5 BEF.

Dit Belgisch luchtrecht moest vooraf in Luxemburg worden betaald. Sommige Belgische postzegels waren dan ook verkrijgbaar aan een loket in Luxemburg-stad.

De verzender betaalde ofwel 3,5 BEF of 2,95 LUF.

Twee brieven uit Luxemburg via Brussel verzonden naar Londen.

Belgische luchtvaart linkse brief = 1,50 BEF (3e stap), rechtse brief = 0,50 BEF (enkel).

De betaling gebeurde aan het loket in Luxemburg-stad in LUF = 1,35 LUF of 0,45 LUF of in Belgische frank 1,50 / 0,50.

Als de afzender een mix van de twee muntenheden op zak had, moet de loketbediende moeite hebben gehad

Zoals reeds aangehaald werden Belgische luchtpostzegels aan een loket in Luxemburg-stad verkocht tegen de volgende prijzen:

van 18.04.1935 (IP 1046/19)
0.50 BEF tegen 0.45 LUF
0.70 BEF tegen 0.60 LUF
0.75 BEF tegen 0.65 LUF
1.50 BEF tegen 1.25 LUF

van 08.12.1937 (IP 1074/20)
naast de waarden van
2.00 BEF tegen 1.65 LUF
5.00 BEF tegen 4.05 LUF

3. JAN COSYNS

DE GRAN CHACO-OORLOG (1932-1935)

Sinds 1974 verzamelt Jan Cosyns scoutingmateriaal, met speciale aandacht voor correspondentie en postdiensten tijdens conflictperiodes. Na een korte inleiding gaat zijn voordracht over de Oorlog van de Gran Chaco (1932-1935).

In 1924 werd er olie ontdekt in de regio Tarija in Bolivia. Het land streefde naar exploitatie hiervan en zocht naar een doorgang richting de Atlantische Oceaan.

De Gran Chaco-oorlog vond plaats tussen Bolivia en Paraguay om controle te verkrijgen over het noordelijke deel van de Gran Chaco-regio, de 'Chaco Boreal', die formeel tot Paraguay behoorde.

Dit gebied beslaat circa 300.000 km² - ongeveer de helft van Frankrijk - en wordt begrensd door de Rio Pilcomayo in het zuidwesten, de Rio Paraguay in het oosten en het Boliviaanse plateau in het noordwesten.

Men veronderstelde dat er ook in deze regio olie gewonnen kon worden. Het betrof een zeer onherbergzaam gebied dat destijds grotendeels onbewoond was, met uitzondering van enkele inheemse bevolkingsgroepen en een kleine landbouwgemeenschap afkomstig uit de mennonitische geloofsgemeenschap.

De eerste vijandigheden begonnen al in 1928 en waren het gevolg van de Pacifische Oorlog (1879-1884), waarbij Chili, Bolivia versloeg en haar kustgebied annexeerde. Hierdoor verloor Bolivia haar toegang tot de oceaan. Hoewel het betreffende gebied dunbevolkt was, zou controle over de Rio Paraguay Bolivia alsnog via de Rio de la Plata toegang geven tot de Atlantische Oceaan.

Tijdens het conflict kreeg Bolivia steun van Standard Oil (Esso), terwijl Paraguay werd gesteund door Royal Dutch (Shell). In 1932 had Bolivia bijna de helft van het betwiste gebied onder haar hoede dankzij een goed getraind leger en wapenaankopen gefinancierd door Amerikaanse banken. Toch was het moreel, vooral onder de ingeschreven indianen, laag. Paraguayanen, uitgerust met Belgische wapens, bleken beter voorbereid op gevechten in de moerassen en dichtbegroeide gebieden. Bovendien stierven veel Bolivianen aan ziektes en slangenbeten.

Op 10 mei 1933 verklaarde Paraguay officieel de oorlog en wist Bolivia terug te dringen. Het staakt-het-vuren werd bereikt op 12 juni 1935. Deze strijd was de bloedigste van Zuid-Amerika en kostte meer dan 100.000 mensen het leven: ongeveer 2% van de Boliviaanse en 3% van de Paraguayaanse bevolking. Uiteindelijk bleek er geen olie in de Gran Chaco aanwezig te zijn.

Op 21 juli 1938 werd in Buenos Aires vrede gesloten. Paraguay kreeg het grootste deel van de Gran Chaco toegewezen, terwijl Bolivia een corridor naar de Rio Paraguay verkreeg, waardoor ze alsnog toegang kreeg tot de Atlantische Oceaan via de Rio de la Plata.

Propaganda door postzegels met landkaarten

De Chaco-regio vormt een driehoek waarvan de punt zich bij Asunción, de hoofdstad van Paraguay, bevindt, terwijl de twee zijden worden afgebakend door de rivieren Paraguay en Pilcomayo. Dit gebied bestaat uit een vrij vlak plateau met een opvallend contrast; het is dicht begroeid, maar er is vrijwel geen drinkbaar water te vinden. Het klimaat is erg heet en staat bekend als zeer ongezond.

Huidige kaart van Paraguay en het Chaco-gebied.

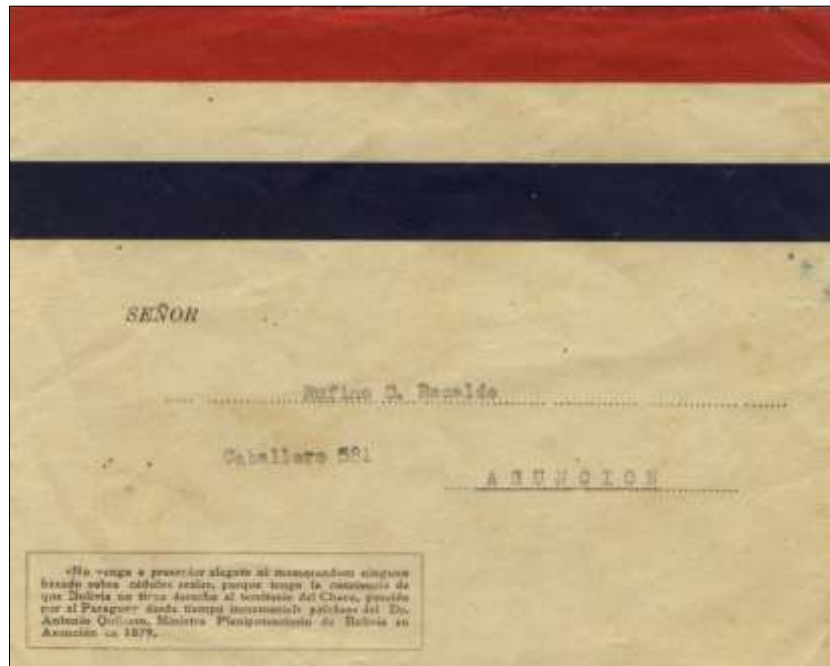
In 1928 gaf Bolivia een propagandapostzegel uit met de kaart van het land waarop de Gran Chaco stond en de woorden 'Chaco Boliviana'. Verschillende anderen volgden.

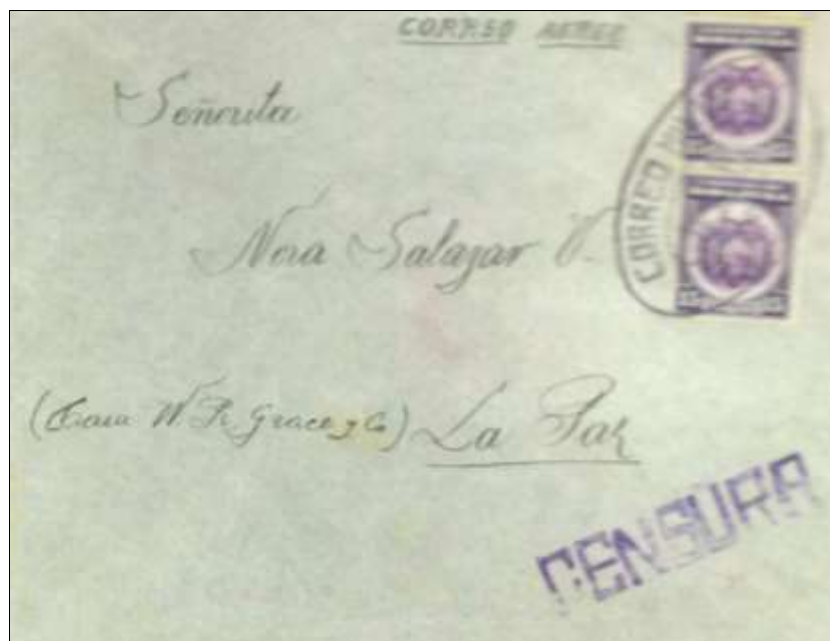
In 1924 gaf Paraguay postzegels uit met de kaart van het land, maar zonder grenzen, en vervolgens in 1927-1929 met de grenzen en de vermelding 'Chaco Paraguayo'.

Tijdens de oorlog ontvingen Paraguayaanse soldaten gefrankeerde enveloppen met een tekst erop die hen eraan herinnerde dat Bolivia in 1879 al afstand had gedaan van zijn aanspraken op het gebied.

Brieven van Boliviaanse kant, waaronder burgerlijke brieven, werden meestal gecensureerd.

Paraguay censureerde de civiele brieven niet, maar militaire post bevatte zelden een datum of een plaats.

Correspondentie was schaars, zelfs met veel troepen in een langdurig conflict. De Scoutsvereniging van Asunción hielp tijdens het conflict met militaire post en gebruikte zegels met het motto 'SIEMPRE LISTO' en 'HONOR DEBER PATRIA'.

Hierna volgen de 5 bekende brieven, die door de Scouts bezorgd werden:

Een militaire, patriottische envelop (vooraf geannuleerd, mogelijk verzonden door een journalist?) met de vlagkleuren aan de linkerkant is verzonden vanuit Chaco naar de directeur van de krant El Liberal in Asunción.

De envelop draagt geen datum en bevat links een stempel met het opschrift: 'EDITORIAL EL LIBERAL/ S.A./ * ASUNCION - PARAGUAY *'.

Rechts bevindt zich een stempel met de tekst: 'ESTADO MAYOR GENERAL * CORREO MILITAR * REPUBLICA DEL PARAGUAY' en een goudbruine stempel van de Scouts.

(collectie: Ex: Brian Moorehouse)

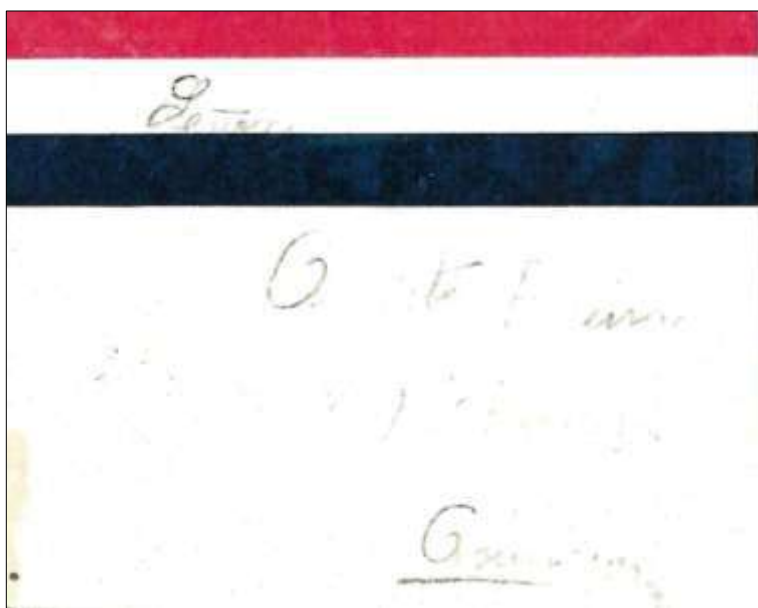
Militaire envelop gestuurd naar Seniorita Valentina Talavera van Infanterieregiment nr. 3 "Corrales" in Capiatá, met de gecensureerde inhoud, gedateerd 20 januari 1933, goudbruine Scoutsstempel.

Patriottische militaire envelop in de kleuren van het land met een propagandatekst linksonder, gestuurd door een soldaat die lid was van het Eerste Legerkorps (I.C.E.) naar Asunción, met de datum 28 oktober 1933 op het briefje.

Op de achterkant een paarse Scoutsstempel.

(Collectie: Hallvard Slettebø)

Patriottische militaire envelop gestuurd door een soldaat van het Noordse Regiment naar Chaco in Asunción, met een paarse Scoutsstempel in paars op de achterkant.

Militaire envelop gestuurd vanuit Chaco naar de heer Lorenzo Roja Pilar in San Juan Bautista de Neembucu.

Links een ronde stempel: 'ESTADO MAYOR GENERAL * CORREO MILITAR * REPUBLICA DEL PARAGUAY' en een goudbruine Scoutsstempel.

(Collectie: Jan Cosyns)

4. Jan Cosyns

De Belgische Scouts zijn actief in het vluchtelingenkamp in Ede in Nederland

Omdat Nederland neutraal bleef, vluchtten veel Belgen, waaronder veel soldaten, naar Nederland.

Aanvankelijk huisvestten mensen de eerste aankomelingen, maar het aantal groeide tot ruim een miljoen.

De regering werd vervolgens gedwongen interneringskampen voor soldaten op te richten.

De burgers werden ondergebracht in vluchtelingenkampen in Nunspeet, Gouda en Ede in de regio. Veel Belgische soldaten en burgers vluchtten naar het neutrale Nederland.

Ede werd snel een klein dorp met ongeveer veertig grote woonhutten en:

- een kerk;
- scholen;
- gezondheidsklinieken (kleine ziekenhuizen);
- een kantoor voor de overheidscommissaris;
- een kantoor voor de kampcommandant;
- een depot voor de bezittingen van de vluchtelingen, dat ook als opslagplaats diende;
- een postkantoor;
- een kantoor voor burgerzaken;
- een desinfectiedienst;
- een wasruimte;
- sanitaire voorzieningen;
- een keuken;
- een ketelruimte en een energiecentrale;
- een politiebureau.

Deze foto toont slechts een deel van het 30 hectare grote kamp.

Iedere persoon ontving dagelijks 600 gram brood, aangevuld met een portie margarine. De warme maaltijd bestond uit aardappelen, groenten en een stuk vet vlees. Daarnaast werden variaties aangeboden in de vorm van groente- of erwtensoep, evenals bruine bonen met spek.

In de loop der jaren werden er bijna 20.000 vluchtelingen in het Ede-kamp ondergebracht.

Veel 'vrije' en welgestelde Belgen hadden huisvesting gehuurd of zelfs gekocht in steden en dorpen op het platteland.

Volgens de getuigenis van mevrouw Monstrey-Lodema uit Antwerpen kunnen we lezen, en ik citeer:

"In Ede waren de Belgische Scouts, volwassen en bijna volwassen, die met ons in het kamp kwamen, Franstalige Vlamingen. Ze voerden ook politietaken uit en bewaakten de toegangspoort. Ze hielden het detentiecentrum in de gaten. Er waren bijna geen Walen."

Belgische verkenner die de controlepoort (de draaipoort) bewaakten aan de hoofdingang aan de Chaussée de Arnhem.

Daarna toont hij enkele documenten uit zijn collectie. Het eerste deel betreft correspondentie **naar** het kamp.

Portvrije ansichtkaart 'SM' gericht aan de heer Charles Van Rotterdam
'Boy-Scout interne' Vluchtoord Ede / Gelderland / Holland.

Belgische militaire stempel: 'POSTE MILITAIRE BELGIQUE/ BELGIË LEGERPOSTERIJ/ 20 II 16'.
De kaart werd in Nederland getaxeerd met 5 Cent omdat deze Scouts geen militair was en

bijgevolg niet geïnterneerd was.

Strafportzegel werd afgestempeld met 'EDE/ VLUCHTOORD/ 27.II.16 9-10'.

Ansichtkaart geschreven op 13-12-1916 en door een soldaat portvrij (SM) verzonden naar mejuffrouw Hélène Van Belleghem een Belgische onderwijzeres.
 Belgische militaire stempel: 'POSTE MILITAIRE BELGIQUE/ BELGIË LEGERPOSTERIJ/ 22-23 15 XII (jaar gewist).
 Censuurstempel 'C.F.' van Folkestone.
 Omdat deze kaart ook op de achterkant was beschreven, werd ze met 10 Cent belast.
 Aankomststempel: 'EDE/ VLUCHTOORD/ 30.XII.16 6-7N'.
 Potloodnotitie: "Répondu".

In het laatste gedeelte van zijn presentatie bespreekt de spreker correspondentie die **vanuit** het kamp is verzonden.

Nederlandse briefkaart geschreven op 10 december 1915 in het kamp Ede met bestemming de heer Perenboom in Renkum (NL).
 Afgestempeld: 'EDE/ VLUCHTOORD/ 10.XII.15. 10-11'.
 Aankomststempel: 'RENKUM/ ★★/12.15.- 6 N'.
 Facteurstempel 'C. 5'.